

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

9 жовтня 2009 року

Одеса
2009

громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання досудового слідства» // Богатирьов І.Г., Джужа О.М., Ільтяй М.П. Оперативно-розшукова діяльність в установах виконання покарань: Монографія. — Д.: Дніпропетровськ. ун-т внутр. справ, 2009. — С.164 — 175.

В.Я. КОНОПЕЛЬСЬКИЙ

кандидат політичних наук, доцент,
Одеський державний університет внутрішніх справ

О.І. ПЛУЖНИК

кандидат юридичних наук, доцент,
Одеський державний університет внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ

Упродовж багатьох років термін «корупція» не сходить зі сторінок газет, часто звучить у засобах масової інформації, використовується працівниками правоохоронних органів, ученими, державними діячами і політиками [1, с.7]. Корупція, як соціальне явище, проникла в багато сфер громадського життя. Вона охопила значні ешелони органів влади, правоохоронних органів, бізнесу, засобів масової інформації, відносин з споживачами, профспілками, громадськими організаціями [2, с. 53].

Над розв'язанням проблем з протидії корупції серед вітчизняних науковців помітний внесок у вирішення зазначених питань зробили Л. В. Багрій-Шахматов, М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.М. Гаращук, В.О. Глушков, В.В. Голіна, І.М. Даньшин, А.П. Закалюк, В.С. Зеленецький, О.Г. Кальман, М.І. Камлик, В.А. Клименко, В.П. Корж, М.Й. Коржанський, О.М. Литвак, П.С. Матишевський, Г.А. Матусовський, М.І. Мельник, В.О. Навроцький, І.В. Сервецький, О.Я. Светлов, В.В. Сташис, І.К. Туркевич, М.І. Хавронюк, В.І. Шахун та інші.

Окремі проблеми адміністративно — правові, кримінологічні, кримінально — правові, політичні аспекти проблем протидії корупції висвітлені у сучасних монографічних дослідженнях, які були проведені в Україні Л.І. Аркушою, О.Ф. Гідою, О.О. Дудоровим, В.С. Лукомським, М.І. Мельником, Є.В. Невмержицьким, О.С. Новаковим, А.О. Сафоненком, О. В. Терещуком, С.А. Шалгуною.

Поняття корупції, сформульоване 34-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН 17 грудня 1979 р., визначає це явище як виконання посадовою особою яких — не будь дій або бездіяльність у сфері його посадових повноважень за винагороду у будь — якій формі з боку зацікавленої особи, як з порушенням службових інструкцій так й без таких [3].

У Законі України «Про боротьбу з корупцією» під корупцією розуміється діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг [4].

За роки незалежності України створено багато розгалужених структур для боротьби з корупцією, але очікуваних результатів не досягнуто. По-перше, більшість проблем, пов'язаних з корупцією у державі, лежить у площині змін форм власності і перерозподілу коштів, майна, регулювання та інспектування бізнесу. По-друге, останнім часом дедалі більше держслужбовців і керівників органів місцевого самоврядування втягується у корупційні схеми.

Приміром, за вчинення службових злочинів фігурантами кримінальних справ стали посадовці Міноборони, Мінтрансу, Дніпропетровської, Запорізької, Миколаївської, Одеської, Полтавської та інших облдержадміністрацій, низка інших чиновників. Загалом, у сфері службової діяльності викрито 7,3 тис протиправних фактів. Це найвищий показник за останні роки, що не може не хвилювати.

Статистика визначає, що одним із розповсюджених корупційних правопорушень (кримінально каране корупційне правопорушення) є хабарництво. Примітно, що загальна сума задокументованих (за 2008 рік) хабарів становить близько 22,3 млн. грн. у бюджетній сфері тим часом відомо про понад 4.2 тис. скоєних злочинів. Аналіз свідчить про деяке підвищення ефективності протидії службовим злочинам і хабарництву. У сфері службової діяльності викрито 9 тисяч злочинів (81.3% або 7.3 тисячі викрито підрозділами ДСБЕЗ) зі збитками понад 2.1 мільярда гривень, у т.ч. 2.8 тисячі — пов'язаних із зловживаннями владою або службовим становищем та перевищенням службових повноважень, а також 1656 злочинів про хабарництво. Серед 4.1 тисячі посадовців, які притягуються до кримінальної відповідальності по розслідуваних справах, 2.6 тисячі керівників суб'єктів господарювання та 741 службовець органів влади, управління і місцевого самоврядування та 501 посадовець контролюючих органів. До суду направлено кримінальні справи по 5.9 тисячі посадових злочинів (81.1% або 4.8 тисяч ДСБЕЗ), найбільше у Дніпропетровській, Луганській, Одеській, Донецькій областях (у кожному регіоні понад 300 злочинів) [5, с. 6–7].

Незважаючи на вжиті організаційно — правові заходи протидії, корупцію призупинити не вдалось, її масштаби продовжують зростати [6, с.3]. Особливу небезпеку корупція становить у тих сферах, від яких безпосередньо залежить повсякденна життєва діяльність кожного з нас: це забезпечення безпеки життя, охорона здоров'я, освіта тощо. Хабар став звичним явищем для мільйонів, він принижує нашу гідність, створює нестерпні умови для життя, а іноді навіть спричиняє трагедії. До незаконних поборів вдаються навіть державні органи. Михайло Коробчук — правоохоронець з величезним стажем, один з колишніх керівників служби БЕЗ вважає, що антикорупційне законодавство й понині залишається недосконалим,

то і боротьба з цим злом переважно носить характер імітації. З цього приводу він дає пропозиції щодо вдосконалення антикорупційного законодавства, які, на його думку, могли б значною мірою вирішити деякі проблеми. Він вважає, що поняття «корупція» потрібно законодавчо визначити як тяжкий злочин та встановити не адміністративну, а *кримінальну* відповідальність з позбавленням волі на строк від 10 до 15 років [7, с.10; 8, с. 8-9].

На нашу думку, пропозиції М. Коробчука слід обмірковувати. Питання щодо *кримінальної* відповідальності за корупцію на сьогодні вважаємо дискусійним. З пропозицією запровадити у Кримінальному кодексі спеціальні норми щодо визначення поняття «корупція» і відповідальності за неї у 1995 році на одному із засідань Комісії Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, на якому розглядався проект Закону України «Про боротьбу з корупцією» виступив член цієї Комісії, народний депутат України, юрист за фахом О.В. Новіков [9, с.358, 360; 10, с. 268, 270]. Законодавчий орган України виніс рішення про відхилення зазначеної пропозиції.

11 червня 2009 року прийнято закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», який визначає основні засади запобігання та протидії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин, відшкодування завданої внаслідок вчинення корупційних правопорушень шкоди, поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Закон дає визначення термінів «корупційне правопорушення» та «корупція» [11].

Визначаючи відповідальність за корупційні правопорушення внесені зміни до деяких законодавчих актів України, зокрема, Особливу частину *Кримінального кодексу* України доповнено Розділом VII-А «Злочини у сфері службової діяльності в юридичних особах приватного права та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг», норми якого (статті 235¹ — 235⁵) вводяться в дію з 1 січня 2010 року, а саме: Зловживання повноваженнями; Перевищення повноважень; Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги; Комерційний підкуп; Підкуп особи, яка надає публічні послуги [12].

Розкриваючи сутність корупції, слід виходити з того, що корупція не може бути зведена до якогось конкретного суспільно небезпечного діяння, до певного правопорушення. Зведення корупції до певного виду правопорушень, зокрема злочинів (така точка зору, що має місце серед певної частини науковців та практиків), є однією з найбільш істотних помилок у розумінні корупції. Корупція — це соціальне явище, яке має соціальну обумовленість, соціальні закономірності розвитку та здійснює негативний вплив на соціальні процеси [9, с.10]. Корупція є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої є надзвичайно важливою справою. Корупція підриває авторитет держави, істотно обмежує конституційні права та свободи громадян, порушує принципи верховенства права [13, с. 11].

Література

1. Ющенко Віктор. Моя мета — створити міліцію, до якої йшла б людина // Іменем Закону №31 (5469), серпень 2005. С.6—7.
2. Багрий-Шахматов Л.В. Корупція як соціальна патологія. // Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрабандою. Президенту України, Верховній Раді України, Уряду України, органам центральної та місцевої виконавчої влади. Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних працівників. Міжвідомчий науковий збірник / За редакцією А.І. Комарової, М.О. Потебенька, В.П. Пустовойтенка, В.І. Радченка та ін. Київ, 2001. Том 22. 730 с.
3. Матеріали 34-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН 1979 р. // Весник МГУ, — М., 1980.
4. Закон України. Про боротьбу з корупцією.// Відомості Верховної Ради, 1995, № 34, ст. 266.
5. Лис А., Карпюк Г. «Парасолька» економіки — ДСБЕЗ //Іменем Закону. 2008. № 27. С. 6—7.
6. Корнієнко М.В. Деякі аспекти діяльності органів внутрішніх справ у протидії корупції та заходи щодо вдосконалення цієї роботи // Південноукраїнський правничий часопис. 2007. № 2. — С.3—5.
7. Чепельська Т. Для корупції закони не писані.// Іменем Закону. 2008. № 28. С. 10—11.
8. Чепельська Т. Корупція проростає глибоко ... в гору. Звідти й починати її викорінювання. // Іменем Закону. 2008. № 11. С. 8—9.
9. Мельник М.І. Корупція — корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії). Монографія. — К.: Юридична думка, 2004. — 400 с.
10. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії. Монографія. — К.: Атіка, 2001. — 304 с.
11. Закон України № 1506-VI від 11 червня 2009 р. Про засади запобігання та протидії корупції // Голос України. — 18.07.2009. — № 132.
12. Закон України № 1508-VI від 11 червня 2009 р. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за за корупційні правопорушення.// Голос України. — 18.07.2009. — № 132.
13. Сорока Л.В. Вплив корупції на політичну стабільність України.// Південноукраїнський правничий часопис. 2008. № 4. — С. 10—12.

О.Г. КОЛЬ, З.В. ЖУРАВСЬКА ПРО ДЕЯКІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ СТАТТІ 391 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	104
В.Я. КОНОПЕЛЬСЬКИЙ, О.І. ПЛУЖНИК КОРУПЦІЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ	107
Е.А. КОТЕЛЬНИКОВА УГОЛОВНО-ПРАВОВАЯ ПОЛИТИКА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ КАК СРЕДСТВО ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ СЕКСУАЛЬНОЙ ЭКСПЛУАТАЦИИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ	111
И.Н. КРАПЧАТОВА РАЗГЛАШЕНИЕ СВЕДЕНИЙ О МЕРАХ БЕЗОПАСНОСТИ, ПРИМЕНЯЕМЫХ В ОТНОШЕНИИ ПРИСЯЖНОГО ЗАСЕДАТЕЛЯ, КАК ПРЕСТУПЛЕНИЕ ПРОТИВ ПРАВОСУДИЯ	114
А.Ф. КРИЖАНІВСЬКИЙ ПРАВОВА ПОВЕДІНКА: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ	117
А.Ю. КУЛІЄВ ПИТАННЯ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ	120
В.Г. КУНДЕУС ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА ВІДАННЯ НАКАЗУ ПРО ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ ТА ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ	122
Н.С. КУРЫШЕВА ЗАЩИТА ДЕТСТВА: ОТ МЕЖДУНАРОДНОЙ К НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	125
И.В. ЛАВЫГИНА НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФАКУЛЬТАТИВНЫХ ПРИЗНАКОВ ОБЪЕКТИВНОЙ СТОРОНЫ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ	128
Б.Д. ЛЕОНОВ ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОГО ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ	132
И.П. ЛЕСНИЧЕНКО ОСОБЕННОСТИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В РОССИИ ЗА НАСИЛЬСТВЕННЫЕ ПРЕСТУПЛЕНИЯ, СОВЕРШАЕМЫЕ ЖЕНЩИНАМИ	135
С.В. ЛОГИН ШЕЛТЕР – МЕРА ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ УЧАСТНИКОВ УГОЛОВНОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА: КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ.	138
А.С. ЛУКАШ ПИТАННЯ МЕЖ ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ НАСИЛЬСТВА В КРИМІНОЛОГІЇ	142
С.С. ЛУТ КОНФИСКАЦИЯ ИМУЩЕСТВА КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО БОРЬБЫ СО ВЗЯТОЧНИЧЕСТВОМ	145
Е.О. МАВЕД ОБ ЭТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЯХ ТРАНСПЛАНТАЦИИ ОРГАНОВ И ТКАНЕЙ ЧЕЛОВЕКА	149
О.Ю. МАКАРЕНКО ДО ПИТАННЯ ЛАТЕНТНОСТІ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ ЯК ЗАГРОЗИ ИНСТИТУТУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВИКОРИСТАННЯ НАДР	152
А.И. МАРЧУК РЕЖИМ ОТБЫВАНИЯ И ИСПОЛНЕНИЯ НАКАЗАНИЯ В ВИДЕ ЛИШЕНИЯ СВОБОДЫ В НАЦИОНАЛЬНОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ И МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТАХ	156